
МОРСЬКЕ ПРАВО

MARITIME LAW

Кузнєцов С. С.*

к. політ. н., директор

Навчального центру фахівців

морського транспорту

(м. Одеса, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-8607-6414>

***Serhii Kuznietsov**, PhD in Political Sciences, director of the Center for Maritime Transport Specialists Training (42, Kanatna St., Odessa, Ukraine).

УДК 347.79-044.922(477)

DOI 10.26886/2524-101X.6.2019.3

ОБНОВЛЕНА МОРСЬКА ДОКТРИНА УКРАЇНИ: ВІДПОВІДЬ НА ЗАГРОЗИ СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВНОСТІ

UPDATED MARITIME DOCTRINE OF UKRAINE: RESPONSE TO THREATS TO MODERN UKRAINIAN STATEHOOD

ABSTRACT

This article launches a comprehensive research of the Maritime Doctrine of Ukraine for the period until 2035. This document lays foundations for future amendments of the maritime legislation in current Ukraine. The methodological basis of the research was formed by dialectical, historical, formal legal, synergistic, and prognostic methods. Within the research, certain aspects of the revised Maritime Doctrine of Ukraine for the period until 2035 were outlined. Distribution of so-called civil and military directions of reformation of Ukrainian maritime affairs and the

importance of the coastal regions in maritime development were highlighted as well. The previous version of the document did not cover these issues. Initiatives in Odessa Region supported at the state level by implementing normative and legal enforcement practice were emphasized. Many provisions of the Doctrine are devoted to development of naval activity and protection against national security threats in maritime affairs through military intervention and involvement in coastal and other sea spaces. New version of the Doctrine was developed by the Ministry of Infrastructure and supported by the Ministry of Defense, the Ministry of Internal Affairs, the State Emergencies Service, and the entire government. The author has supported the initiatives to supplement the existing Maritime Doctrine with an effective plan of measures on its norms implementation. It should be institutionally and financially backed by the state and aim not only to generate short term revenue, but to develop measures to finally return for Ukraine the status of a powerful maritime state.

The key words: maritime activity, Maritime Doctrine of Ukraine, public (state) administration, marine affairs, merchant shipping.

Вступ

Програмні документи морської галузі стали реальністю вітчизняного законодавства десять років тому, у 2009, коли побачила світ перша редакція Морської доктрини України на період до 2035 року. Її затвердження, як очіувалося, мало стати першим кроком на шляху оновлення морського законодавства України та певного “перезавантаження” усього механізму публічного адміністрування галузі. Але сподіванням не судилося збутися. Галузеве законодавство і організаційний механізм управління морською сферою досі чекають дійсно ефективних та рішучих комплексних заходів, і пильної (поперед усе, економічної та фінансової) уваги держави. Ця необхідність значно актуалізувалася після 2014 року, анексії Кримського півострова, морських просторів навколо нього та проявом (саме завдяки цим подіям) слабкості та “прогальності” вітчизняного морського законодавства. Тут також мала місце і неспроможність України до оперативного відстоювання інтересів у власних морських просторах (на які поширюється суверенітет або здійснюються суверенні права України). Звісно, у таких умовах постала необхідність оновлення Морської доктрини, відбиття у її новій редакції механізмів протидії сучасним викликам та загрозам українській державності. Зважаючи на це, наприкінці минулого року (18 грудня 2018 р.) цей програмний документ нарешті було змінено, розширено та надано йому більш жорсткого характеру.

Методологія

На теперішній час правничі дослідження програмних документів морської галузі України присвячуються генезі їх формування та трансформації (С. В. Белашов, Б. В. Буркинський, О. М., Котлубай, С. В. Ківалов, К. М. Михайличенко, В. М. Русан В. В. Серафімов, О. В. Собкевич, В. М. Степанов К. В. Степанова, А. В. Шевченко), аналізу окремих положень (Т. В. Аверочкіна, Н. М. Андрєєва, С. Г. Нездоймінов, Т. М. Плачкова), проте означення основних положень оновленої Морської доктрини України на період до 2035 року у працях зазначених дослідників, на жаль, відсутні. Це пояснюється часом, коли були підготовлені та опубліковані їх напрацювання і порівняно невеликим строком дії нової редакції Доктрини. У зв'язку з цим, аналіз та характеристика новацій цього програмного документа і характеристика основних змін у галузі, що відбулися після його прийняття, є актуальним як з погляду визначення закономірностей програмного регулювання, так й подальших перспектив реформування механізмів публічного адміністрування морської справи в Україні. Методологічний базис дослідження сформували діалектичний, історичний, формально-юридичний, синергетичний та прогностичний методи, що дозволили комплексно вивчити основні характерні риси оновленої Морської доктрини України на період до 2035 року та означити напрями реформування правового забезпечення морської діяльності та організаційного механізму реалізації прийнятих норм.

1. Окремі новації Морської доктрини України у редакції 2018 року

Перше, що відрізняє оновлену Доктрину, є її значно збільшений об'єм: якщо за попередньої редакції у ній налічувалося п'ять розділів, то у новій – сімнадцять, два з яких розподілено на підрозділи, де визначено головні напрями (сфери), що підлягатимуть реформуванню та присвяченням кожній окремій сфері свого розділу/підрозділу документа. Так, у Доктрині наведена характеристика сучасного стану сфери морської діяльності, визначено національні інтереси України на морі, окреслено загрози національній безпеці у сфері морської діяльності, означено мету, принципи і напрями реалізації державної морської політики, передбачено розвиток морської індустрії через відродження і розвиток торговельного мореплавання, розвиток портової діяльності, відродження суднобудування, розвиток

рибного господарства, видобування і транспортування енергоресурсів, використання інших ресурсів моря, які не належать до водних біоресурсів. Означено напрями розвитку військово-морської діяльності через протидію агресії, забезпечення оборони з моря, розвиток інфраструктури базування Військово-Морських Сил Збройних Сил та Морської охорони Держприкордонслужби та її відновлення в Автономній Республіці Крим після повернення тимчасово окупованої території під загальну юрисдикцію України, розвиток системи управління Військово-Морських Сил Збройних Сил та Морської охорони Держприкордонслужби, зміцнення сил і засобів Військово-Морських Сил Збройних Сил та Морської охорони Держприкордонслужби в Азовському морі. Крім того, передбачається відновлення системи підготовки кадрів, переорієнтація військового та військово-технічного співробітництва із східного вектора (Російська Федерація) на західний (НАТО і Європейський Союз), розвиток науково-технічного потенціалу, приморських регіонів, морегосподарської діяльності у приморських регіонах, туристичних і рекреаційно-оздоровчих послуг, круїзного судноплавства, міжнародного та міжрегіонального співробітництва, а також визначено екологічні аспекти розвитку приморських регіонів.

Другим аспектом є чітко виписаний розподіл т.зв. цивільного та воєнного напрямку реформування морської справи України, чого не спостерігалось у попередній редакції, та значна увага, що приділяється приморським регіонам. Адже якщо у попередній редакції ці регіони згадуються сім разів, то у новій – тридцять вісім! Це дає змогу сподіватися, що нарешті інтереси та ініціативи, що висловлюються у приморських регіонах України, будуть “почуті”. Адже за всіх часів держави, розташовані на морському або океанському узбережжі, визначали власну морську діяльність одним з головних пріоритетів внутрішньої та зовнішньої політики. Прибережні акваторії завжди були запорукою стабільного економічного зростання, сприяли формуванню державності, мали вагомое оборонне значення та багато у чому обумовили становлення могутності великих морських держав світу. Адже маючи вільний вихід до морських просторів, закладаючи і будуючи судна, розбудовуючи порти, такі держави могли розраховувати на відшукання нових земель, розвиток торгівлі, приваблення товарних і людських потоків, ведення воєн поза власними суходольними територіями і, як наслідок, розширення сфери дії власної юрисдикції (Ківалов, 2018b, с. 9).

Також необхідно пригадати й ініціативи, які висуваються на теперішній час саме у приморських регіонах України, та підтримуються на рівні держави упровадженням у нормотворчу та правозастосовну практику: зниження портових зборів (Ківалов, 2017b), неможливість повної заміни служб охорони морських портів на суб'єктів приватної охоронної діяльності (Ківалов, 2018a) та, власне, оновлення досліджуваного програмного документа морської галузі України (Ківалов, 2018b) тощо. Хоча більшість з цих ініціатив реалізовані, проте є деякі, що очікують свого втілення. І це, насамперед, стосується створення в Одеській області вільної економічної зони (Ківалов, 2016), приєднання до Конвенції МОП про працю в морському судноплаванні 2006 року (Ківалов, 2017a; Ківалов, 2019), зміна статусу Керченської протоки як такої, що використовується для міжнародного судноплавання (Кузнецов, Аверочкіна, 2017) тощо. А пропозиції щодо сучасних можливостей розбудови приморських регіонів України стосуються просування Причорноморського туристичного регіону на європейському ринку круїзного туризму, адже світові круїзні компанії на жаль досі не розглядають Причорноморський регіон як окремий самостійний туристичний регіон, а лише у поєднанні з відомими туристичними центрами Середземномор'я і як продовження середземноморських круїзних маршрутів. Конкуренція примушує круїзні порти Чорного моря створювати власний образ. У формуванні туристичного іміджу регіону повинні брати участь державні і муніципальні органи влади, туристичні оператори, адміністрація морських портів України (Нездоймінов, Андреева, 2013, с. 107).

Третє, що значно оновило Доктрину, це комплекс норм про розвиток військово-морської діяльності, зокрема шляхом відновлення у найкоротший строк оперативних (бойових) спроможностей ВМС ЗС України та морської охорони Держприкордонслужби, проектування суден з урахуванням можливості військового використання, створення необхідного військового потенціалу в Азовському морі у мирний час та особливий період, у тому числі кораблів (катерів) з ракетною зброєю, багатоцільових малорозмірних надводних платформ, зокрема безекіпажних, а також спеціалізованих катерів (суден) за видами забезпечення, пілотованих і безпілотних літальних апаратів, іншого озброєння та військової (спеціальної) техніки тощо. І якщо створення безекіпажних суден – це справа майбутнього, то побудова нових катерів уже перебуває на порядку денному. Як зазначають ЗМІ,

до кінця 2020 року український флот отримає шість катерів вітчизняної побудови: до кінця 2019 р. ВМС отримають три кораблі та ще три – до кінця наступного (Христофоров, 2019).

2. Аналіз “Загальних питань” та “Визначення термінів” Доктрини

Перегляд вступної частини Доктрини свідчить про дещо інший підхід до її формування у новій редакції. Так, позитивним слід вважати огляд у “Загальних питаннях” морських потужностей нашої держави, акцентування уваги на наявність прав у виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі. І це є схвальним, адже той факт, що Україна приєдналася до Конвенції ООН з морського права 1982 р. передбачає значний об’єм юрисдикції держави у морських просторах, закріплює її суверенітет та суверенні права у них. Це також знайшло прояв у розділі Доктрини “Національні інтереси на морі”. Також Доктриною акцентовано увагу на значній ролі областей України, які мають вихід до моря і займають близько 27 відсотків її території, та більшість населення яких проживає на відстані не більш як 60 кілометрів від моря та тісно пов’язана з морською діяльністю. Крім того, тут означено та актуалізовано основні проблеми аспекти здійснення морської діяльності в Україні через тимчасову окупацію РФ, а також визначено орієнтири міжнародного співробітництва. І останнє, природно, не могло не знайти свого втілення у основному програмному документі галузі. Адже події останніх п’яти років суспільного та політичного життя Української держави суттєво змістили акценти внутрішньої та зовнішньої політики, зробили першорядними проблеми повернення суходільних та морських територій, здійснення прав України як прибережної держави у виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі, загострили проблеми оновлення флоту, зокрема військово-морських сил, і з особливою актуальністю поставили на порядок денний забезпечення свободи користування Керченською протокою і розмежування в Азовському морі (Серафімов, 2018, с. 430).

Розділ “Визначення термінів” також відрізняється значними новаціями, адже містить низку нових та значне оновлення уже розтлумачених попередньою редакцією термінів. Так, новими стали “військово-морський потенціал”, “загрози національній безпеці у сфері морської діяльності”, “захист торговельного мореплавства та море-

господарського комплексу”, “захист національних інтересів на морі”, “круїзне мореплаводство”, “морегосподарський комплекс”, “морська індустрія”, “морський кластер”, “національні інтереси на морі”, а значних новацій набули (і подекуди нарешті були гармонізовані з іншим діючим законодавством та деталізовані): “державна морська політика”, “морегосподарська діяльність”, “морська діяльність”, “морський потенціал”, “торговельне мореплаводство”.

Так, на наш погляд, визначення терміну “морська діяльність” набуло найзначніших змін та стало коректнішим і повнішим: “Морська діяльність – діяльність у сфері забезпечення сталого економічного і соціального розвитку суспільства, вивчення, освоєння і використання моря, захисту національної безпеки, морська торгівля (комерційні операції, які пов’язані з використанням морських суден, купівля-продаж товарів, що перевозяться морським шляхом, фрахтування суден, морське агентування, морське страхування тощо). Складовими морської діяльності є: торговельне мореплаводство, морський транспорт, суднобудування, військово-морська діяльність, використання водних біоресурсів та інших ресурсів моря, туристична та рекреаційна діяльність, а також діяльність у сферах науки, освіти, екології і захисту моря”. На відміну від дещо обмеженого попереднього визначення: “Морська діяльність – використання ресурсів Азовського і Чорного морів, Керченської протоки та інших районів Світового океану на користь України шляхом провадження ефективної і безпечної морської господарської діяльності, сталої військово-морської діяльності та діяльності, пов’язаної з охороною державного кордону на морі”. Ця думка також підтримується й у дослідницькій літературі (Плачкова, 2019, с. 64).

3. Подальші кроки на шляху розбудови організаційно-правового забезпечення морської галузі України

Як зазначається у розділі “Мета, принципи і напрями реалізації державної морської політики” оновленої Морської доктрини України на період до 2035 року, для загального поліпшення стану морської діяльності необхідно: створити законодавчі основи для комплексного провадження морської діяльності; розробити та реалізовувати стратегію розвитку морської індустрії, зокрема торговельного мореплавання і суднобудування; удосконалити систему оподаткування та митного регулювання, а також збалансувати державну тарифну політику на морсь-

кому транспорту, справляння портових зборів; створити економічні стимули для реєстрації суден під українським прапором; розв'язати проблеми розвитку морських портів, насамперед підвищити ефективність інвестування економіки, зменшити обмеження для впровадження регіонально-транспортних комплексних проектів, підвищити рівень впровадження міжнародних стандартів у діяльність державних органів у морських портах, створити сучасне нормативно-технічне забезпечення для проектування портів та водних шляхів; відродити замкнений цикл суднобудування та впровадити державні мотиваційні системи його фінансування, зокрема, у частині надання пільг, компенсаційних механізмів, митних важелів, ефективного використання потенціалу науково-дослідних та проектно-конструкторських організацій, наявних сировинної та промислової бази, висококваліфікованих кадрів; оновлювати флот та допоміжне обладнання рибного господарства, збільшувати площі і підвищувати продуктивність нерестовищ в Азово-Чорноморському басейні; раціоналізувати використання туристично-рекреаційного потенціалу приморських регіонів, розробити плани їх комплексного розвитку; поліпшити стан ВМС Збройних Сил для належного виконання завдань із забезпечення захисту національних інтересів на морі щодо реагування на загрози з моря.

Реалізацію деяких з цих напрямів уже розпочато, деякі – ще жадають великих нормотворчих та організаційних робіт, проте цей розвиток, на жаль, неможливо назвати послідовним та таким, що ґрунтується на комплексному підході. Здебільшого він є ситуативним, як, власне, і затвердження в Україні програмних документів морської сфери, до кола яких належить і досліджувана Доктрина. При цьому ж вона має стати системоутворюючим фактором для галузевого законодавства (Аверочкина, 2014, с. 45), а для ефективного її впровадження необхідною є розробка плану заходів з реалізації її положень, який би повною мірою враховував поточне геополітичне положення України та відображав стратегічне бачення шляхів та способів захисту національних інтересів та національної безпеки України у морській сфері (Ківалов, 2018b, с. 16).

Висновки

У межах цього дослідження було окреслено окремі аспекти оновленої Морської доктрини України на період до 2035 року. Дана стаття є початком комплексного дослідження цього програмного документа,

що закладає базис майбутніх змін морського законодавства сучасної України. При цьому, уже на теперішній час цілковито зрозуміло, що діюча Доктрина має стати системоутворюючим фактором для галузевого законодавства та бути доповненою дієвим планом заходів з реалізації її норм. Він має бути організаційно та фінансово підтриманий державою і мати на меті не лише отримання прибутків у короткостроковій перспективі, а комплекс дій, що нарешті повернуть Україні звання потужної морської держави.

ЛІТЕРАТУРА

- Аверочкина, Т.В. (2014). Морская доктрина Украины на период до 2035 года – основа административной юрисдикции государства в морских пространствах. *Академический юридический журнал*, 2, 44-52.
- Буркинський, Б., Котлубай, О., Степанов, В. (2008). Формування морської доктрини України. *Вісник Національної академії наук України*, 9, 6-11.
- Ківалов, С.В. (2016). Свободные экономические зоны в Одесском регионе: традиции и новации. *Lex Portus*, 1, 5-23.
- Ківалов, С.В. (2017а). Захист прав українських моряків та відродження морської галузі – головний пріоритет розвитку України як морської держави. *Lex Portus*, 4, 7-21.
- Ківалов, С.В. (2017b). Портові збори в Україні: пошук оптимальної моделі конкурентної тарифної політики. *Lex Portus*, 1, 5-21.
- Ківалов, С.В. (2018а). До питання залучення суб'єктів приватної охоронної діяльності до охорони Одеського морського порту. *Lex Portus*, 3, 5-18. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.3.2018.1>
- Ківалов, С.В. (2018b). Трансформація Морської доктрини України: концептуальні засади. *Lex Portus*, 5, 7-26. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.5.2018.1>
- Ківалов, С.В. (2019). Конвенція МОП 2006 року про працю в морському судноплаванні: шлях до ратифікації. *Lex Portus*, 4, 7-27. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.4.2019.1>
- Кузнецов, С.О., Аверочкина, Т.В. (2017). Протоки, що використовуються для міжнародного судноплавства: окремі аспекти визначення правового статусу та режиму. *Lex Portus*, 4, 31-47.
- Нездоймінов, С.Г., Андрєєва, Н.М. (2013). Круїзний туризм в контексті Морської доктрини України. *Механізм регулювання економіки*, 4, 100-110.
- Плачкова, Т.М. (2019). Питання забезпечення безпеки мореплавства у програмних документах морської галузі України. *Правове забезпечення політики держави на сучасному етапі її розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (1 – 2 березня 2019 р., м. Харків), 63-67.

Постанова про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року (2009) (Кабінет Міністрів України). *Офіційний вісник України*, 94, 3216.

Постанова про внесення змін до Морської доктрини України на період до 2035 року (2018) (Кабінет Міністрів України). *Офіційний вісник України*, 2019, 2, 85, 53.

Серафимов, В.В. (2018). Державна морська політика України: на шляху до оновлення. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (18 травня 2018 р., м. Одеса), 1, 429-432.

Собкевич, О.В., Михайличенко, К.М., Шевченко, А.В., Русан, В.М., Белашов, Є.В. (2016). *Пріоритети державної морської політики у сфері функціонування та розвитку морегосподарського комплексу України*. К.: НІСД. <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Sea_Politic_corrected-6cafc.pdf> (2019, листопад, 15).

Степанова, К.В., Степанов, В.М. (2017). Морська держава та морська політика. *Економіка та держава*, 3, 21-24. <http://www.economy.in.ua/pdf/3_2017/5.pdf> (2019, листопад, 15).

Христофоров, В. (2019). До кінця 2020 року український флот отримає шість катерів вітчизняної побудови. *Промисловий портал*. <<https://uprom.info/news/ships/do-kinczya-2020-roku-ukrayinskyj-flot-otrymae-shist-kateriv-vitchyznyanoyi-pobudovy/>> (2019, листопад, 22).

Convention on the Law of the Sea, 1982 (United Nations). *The official website of UN*. <http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf> (2019, November, 15).

REFERENCES

Averochkina, T.V. (2014). Morskaja doktrina Ukrainy na period do 2035 goda – osnova administrativnoj jurisdikcii gosudarstva v morskikh prostranstvah [The Marine Doctrine of Ukraine for the period until 2035 is the basis of the national administrative jurisdiction in sea spaces]. *Akademicheskij juridicheskij zhurnal*. [Academic Law Journal], no. 2, 44-52. [in Russian].

Burkynskyi, B., Kotlubai, O., Stepanov, V. (2008). Formuvannia morskoi doktryny Ukrainy [Development of the Maritime Doctrine of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*. [Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine], no. 9, 6-11. [in Ukrainian].

Convention on the Law of the Sea, 1982 (United Nations). *The official website of UN*. Retrieved from: http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf (2019, November, 15).

Khrystoforov, V. (2019). Do kintsia 2020 roku ukrainskyi flot otrymaie shist kateriv vitchyznianoj pobudovy [The Ukrainian Navy to receive six domestic boats till the end of 2020]. *Promyslovyi portal*. [Industrial portal]. Retrieved from: <https://uprom.info/news/>

ships/do-kinczya-2020-roku-ukrayinskyj-flot-otrymaye-shist-kateriv-vitchyznyanoyi-pobudovy/ (2019, November, 22). [in Ukrainian].

Kivalov, S.V. (2016). Free Economic Zones in the Odessa Region: Tradition and Innovation. *Lex Portus*, no. 1, 5-23. [in Russian].

Kivalov, S.V. (2017a). Protection of the Rights of Ukrainian Seamen and Revival of the Sea Branch – the Principal Priority of the Development of Ukraine as the Sea State. *Lex Portus*, no. 4, 7-21. [in Ukrainian].

Kivalov, S.V. (2017b). Harbour Dues in Ukraine: a Search of an Optimum Model of Competition Tariff Policy. *Lex Portus*, no. 1, 5-21. [in Ukrainian].

Kivalov, S.V. (2018a). Do pytannia zaluchennia subiektiv pryvatnoi okhoronnoi diialnosti do okhorony Odeskoho morskoho portu [To the issue of involvement of subjects of private security activities in the protection of Odessa sea port]. *Lex Portus*, no. 3, 5-18. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.3.2018.1> [in Ukrainian].

Kivalov, S.V. (2018b). Transformatsiia Morskoj doktryny Ukrainy: kontseptualni zasady [Transformation of the Maritime doctrine of Ukraine: conceptual bases]. *Lex Portus*, no. 5, 7-26. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.5.2018.1> [in Ukrainian].

Kivalov, S.V. (2019). Konventsiiia MOP 2006 roku pro pratsiu v morskomu sudnoplavstvi: shliakh do ratyfikatsii [ILO Maritime Labour Convention 2006: the way towards ratification]. *Lex Portus*, no. 4, 7-27. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.4.2019.1> [in Ukrainian].

Kuznetsov, S.O., Averochkina, T.V. (2017). Straits Used for International Navigation: Some Aspects of Determining the Legal Status and Regime. *Lex Portus*, no. 4, 31-47. [in Ukrainian].

Nezdoimov, S.H., Andriieva, N.M. (2013). Kruizniy turyzm v konteksti Morskoj doktryny Ukrainy [Cruise Tourism in the Context of the Maritime Doctrine of Ukraine]. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*. [Mechanism of Economic Regulation], no. 4, 100-110. [in Ukrainian].

Plachkova, T.M. (2019). Pytannia zabezpechennia bezpeky moreplavstva u prohramnykh dokumentakh morskoi haluzi Ukrainy [Issues of safe navigation in program documents of the maritime affairs of Ukraine]. *Pravove zabezpechennia polityky derzhavy na suchasnomu etapi yii rozvytku: materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii (1-2 bereznia 2019 r., m. Kharkiv)*. [Legal regulation for state policy at its current development stage: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (March 1-2, 2019, Kharkiv)], 63-67. [in Ukrainian].

Postanova pro vnesennia zmin do Morskoj doktryny Ukrainy na period do 2035 roku (2018) (Kabinet Ministriv Ukrainy) [Resolution on Amendments to the Maritime Doctrine of Ukraine for the Period until 2035 (2018) (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. [Official Bulletin of Ukraine], 2019, 2, 85, 53. [in Ukrainian].

Postanova pro zatverdzhennia Morskoj doktryny Ukrainy na period do 2035 roku (2009) (Kabinet Ministriv Ukrainy). [Resolution on approval of the Maritime Doctrine of Ukraine

for the period till 2035 (2009) (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. [Official Bulletin of Ukraine], 94, 3216. [in Ukrainian].

Serafimov, V.V. (2018). Derzhavna morskа polityka Ukrainy: na shliakhu do onovlennia [State Maritime Policy of Ukraine: On the Way of Revision]. *Pravovi ta instytutsiini mekhanizmy zabezpechennia rozvytku Ukrainy v umovakh yevropeiskoi intehtratsii: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (18 travnia 2018 r., m. Odesa)* [Legal and Institutional Mechanisms for Ensuring Development of Ukraine under European Integration: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (May 18, 2018, Odessa)], 1, 429-432. [in Ukrainian].

Sobkevych, O.V., Mykhailychenko, K.M., Shevchenko, A.V., Rusan, V.M., Bielashov, Ye.V. (2016). *Priorytety derzhavnoi morskoi polityky u sferi funktsionuvannia ta rozvytku morehospodarskoho kompleksu Ukrainy* [Priorities of the State Maritime Policy in Operation and Development of the Maritime Economy of Ukraine]. K.: NISD. Retrieved from: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Sea_Politic_corrected-6cafc.pdf (2019, November, 15). [in Ukrainian].

Stepanova, K.V., Stepanov, V.M. (2017). Morska derzhava ta morska polityka [Marine state and maritime policy]. *Ekonomika ta derzhava* [Economics and the State], no. 3, 21-24. Retrieved from: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2017/5.pdf (2019, November, 15). [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Кузнєцов С. С. Оновлена Морська доктрина України: відповідь на загрози сучасній Українській державності. – Стаття.

Дана стаття є початком комплексного дослідження Морської доктрини України на період до 2035 року. Цим документом закладено базис майбутніх змін морського законодавства сучасної України. У межах цього дослідження було окреслено окремі аспекти нової редакції Морської доктрини України на період до 2035 року. Автор підтримує ініціативи про те, що діюча Морська доктрина має бути доповненою дієвим планом заходів з реалізації її норм. Він має бути організаційно та фінансово підтриманий державою і мати на меті не лише отримання прибутків у короткостроковій перспективі, а комплекс дій, що нарешті повернуть Україні звання потужної морської держави.

Ключові слова: морська діяльність, Морська доктрина України, публічне (державне) адміністрування, морська галузь, торговельне мореплавання.

АННОТАЦИЯ

Кузнєцов С. С. Обновленная Морская доктрина Украины: ответ на угрозы современной Украинской государственности. – Статья.

Данная статья является началом комплексного исследования Морской доктрины Украины на период до 2035 года. Этим документом заложен базис будущих изменений морского законодательства современной Украины. В рамках этого исследования были обозначены отдельные аспекты новой редакции Морской

доктрины Украины на период до 2035 года. Автор поддерживает инициативы о том, что действующая Морская доктрина должна быть дополнена действенным планом мероприятий по реализации ее норм. Он должен быть организационно и финансово поддержан государством и иметь целью не только получение прибыли в краткосрочной перспективе, а комплекс действий, которые наконец вернут Украине звание сильного морского государства.

Ключевые слова: морская деятельность, Морская доктрина Украины, публичное (государственное) администрирование, морская отрасль, торговое мореплавание.

